

7. ÜNİTE: BÖLGELER, ÜLKELER VE KÜRESEL BAĞLANTILAR

KONU-1: BÖLGE VE BÖLGE SINIRI

a. Bölge Belirleme Kriterleri ve Bölge Türleri

Yeryüzünde farklı ölçüt ve amaçlarla çok çeşitli bölge türleri oluşturulabilmektedir. Bu ölçüt ve amaçlara bölge belirleme kriterleri adı verilir.

Bölge Belirleme Kriterleri:

- Fiziki unsurlar (yer şekilleri, iklim, bitki örtüsü vb.)
- Beşerî unsurlardır (nüfus, yerleşme, sanayi, tarım, turizm vb.).

Yeryüzünün doğal ve beşerî unsurlar bakımından kendi içinde benzerlik gösteren parçalarına **bölge** adı verilir. Bölge ikiye ayrılır:

Bölge	
<ul style="list-style-type: none">• Şekilsel Bölge: Sahip oldukları doğal ve beşerî özellikleri ile dünyanın diğer alanlarından ayrılan bölgelerdir. Şekilsel bölgelerin belirli bir merkezi yoktur. Bölge oluşturmada belirlenen kritere uygun olarak bölge içindeki her yer aynı özelliğe sahiptir.<ul style="list-style-type: none">a. Doğal Şekilsel Bölge: Doğal unsurların dağılışı esas alınarak oluşturulan yer şekilleri, iklim, su (hidrografik), toprak, bitki ve afet bölgelerine doğal şekilsel bölge adı verilir. Orta Toroslar dağlık bölgesi, Akdeniz iklim bölgesi, Kızılırmak Nehri Havzası, çernezyom toprak tipi bölgesi ve bozkır bitki örtüsü bölgesi doğal şekilsel bölge örnekleridir.b. Beşerî Şekilsel Bölge: Ham madde, üretim, sanayi, nüfus, yerleşme ve kültür ile siyasi, askerî, ekonomik iş birliği gibi beşerî ve ekonomik unsurların esas alındığı bölgelerdir. Türkiye'nin seyrek nüfuslu bölgeleri, Türkiye'nin dağınık kırsal yerleşme bölgeleri, Türk kültür bölgesi ve Türkiye'nin pamuk üretim bölgeleri de beşerî şekilsel bölgelere örnektir.	<ul style="list-style-type: none">• İşlevsel (fonksiyonel) Bölge: Ekonomik ve kültürel yönden yerel, ulusal ve küresel çapta diğer bölgelerle etkileşim gösteren bölgelerdir. İşlevsel bölgeler, merkezi bir kavşak veya odak noktası etrafında meydana gelen işlevsel ilişkiler veya etkileşimler temelinde oluşturulur. Bu odak noktası bir şehir, bir havaalanı veya bir alışveriş merkezi olabilir. Bazı işlevsel bölgelerin sınırları net bir şekilde belirlenebilir. Ancak tüm işlevsel bölgelerin sabit ve kesin sınırları yoktur. Günlük bir gazetenin tiraj alanı buna iyi bir örnektir. İşlevsel bölge için bir diğer iyi örnek ise limanlardır.

b. Kriterlere Göre Bölge Sınırları

Bölge sınırı, bölge belirlemede esas alınan kriterlere göre belirlenir. Belirlenen kriterin özelliği, oluşturulmak istenen bölgenin yeryüzündeki dağılışı alanını etkiler. Örneğin yeryüzünde muson ikliminin etkili olduğu alan, step ikliminin etkili olduğu alana göre daha azdır. Bu nedenle muson iklim bölgesinin sınırı, step iklim bölgesinin sınırından daha az alan kaplar. Bazı bölge sınırları, kullanılan kriterin özelliğine göre net olarak belirlenebilirken bazı bölge sınırlarında -oluşturulan bölgelerde geçiş alanları bulunması nedeniyle- bu netlik yoktur.

c. Bölge Sınırlarında Değişim

Bir bölge sınırını oluşturmada kullanılan kriterin özelliğinde yaşanacak değişim, o bölgenin sınırının da değişmesine neden olur. Örneğin seyrek nüfuslu bölge sınırı içinde olan bir yer, farklı sebeplerle nüfusun toplanma alanı hâline gelirse yoğun nüfuslu bölge sınırı içinde yer almaya başlar. Bölgelerin sınırlarında yaşanması olası değişimin süresi, bölge türüne ve bölge belirleme kriterlerine göre değişkenlik gösterir. Örneğin doğal unsurlara göre belirlenen doğal şekilsel bölgelerin sınırları daha uzun bir zaman diliminde değişmektedir. Beşerî unsurlara göre belirlenen beşerî şekilsel bölgeler ile işlevsel bölgelerin sınırlarındaki değişim ise daha kısa bir zaman diliminde gerçekleşebilir.

